

FORSKNINGSUTVALGET
Universitetet i Bergen

Arkivkode:

Sak nr.:

FU-sak : 20/11

Møte: 24.08.11

Retningslinjer for student-veileder forhold

Vedlagt saksforelegg er ved Studieadministrativ avdeling som en sak til utdanningsutvalgets møte 7. september. Det er uttrykt et ønske om at saken også legges frem for Forskningsutvalget.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

Sak 33/11 Retningslinjer for student-veileder forhold

Notat fra Studieadministrativ avdelingen
Vedtakssak

Notat

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 07. september 2011

Sak: Retningslinjer for student-veileder forhold (Arkivkode xx/xxxx)

Bakgrunn

På bakgrunn av arbeidet knyttet til sakskomplekset *Etikk i utdanning* og Roger Strand-utvalgets innstilling, ble det i 2009 utarbeidet en "Handlingsplan for akademisk redelighet i utdanningen ved Universitetet i Bergen 2009-2012". Planen ble vedtatt av Universitetsstyret 30.04.2009. Hensikten med handlingsplanen er å fremme redelighet og bekjempe uredelighet, samt å vise at Universitetet i Bergen har en konkret og gjennomtenkt plan for dette arbeidet. Planen er omfattende og inneholder mange proaktive og reaktive tiltak.

Planen finnes på

<http://www.uib.no/ua/dokumenter/studiekvalitet/Handlingsplan%20Akademisk%20redelighet%20april%202009.pdf>.

Oppfølging

Studieadministrativ avdeling har i nært samarbeid med Senter for Vitskapsteori (SVT) og Universitetsbiblioteket (UB) arbeidet med å følge opp handlingsplanen gjennom flere konkrete tiltak. Et av tiltakene gjelder retningslinjer for student-veileder forholdet som foreslås revidert i planen. I samarbeid med SVT og UB, har Studieadministrativ avdelingen utarbeidet et forslag til nye retningslinjer (se vedlegg). Forslaget har vært sendt til Likestillingskomiteen, Arbeidsmiljøutvalget og Læringsmiljøutvalget for innspill (se vedlegg).

Retningslinjene

Nåværende retningslinjer ble vedtatt av DAK i sak281/96 og omhandler i hovedsak asymmetriske forhold og seksuell trakassering. I Handlingsplan for akademisk redelighet står det at det er ønskelig at nye retningslinjer omhandler veilederforholdet generelt og ikke bare seksuell trakassering. Det nye forslaget er tenkt å gjelde alle veiledningsforhold ved UiB fra bachelor- til PhD-nivå. Ved utarbeidelsen av nytt forslag har man sett på lignende retningslinjer fra blant annet UiO, UiT, NMH, Forskningsetiske komiteer (www.etikkom.no). Det nye forslaget har større fokus på veileders ansvar i forhold til studentens i veiledningsforholdet og burde kanskje vært kalt "Retningslinjer for veileder i veiledningsrelasjoner ved UiB". Det er også mulig at et eget punkt om studenten/kandidatens ansvar i veiledningsrelasjonen ville gjøre retningslinjene enda mer relevante.

Videre prosess

Etter behandling i Utdanningsutvalget og Forskningsutvalget og innspill fra disse, vil Forskningsavdelingen, Personal- og organisasjonsavdelingen (ved likestillingsrådgiver) og Studieadministrativ avdeling på bakgrunn av alle mottatte innspill utarbeide et nytt forslag. Dette forslaget vil bli sendt på høring til fakultetene før videre behandling.

Forslag til vedtak:

Innspill og merknader som framkommer i møtet tas med i det videre arbeidet med retningslinjer for student-veileder forhold.

Vedlegg: Nåværende retningslinjer og forslag til nye.
Innspill fra Likestillingskomiteen, Arbeidsmiljøutvalget og Læringsmiljøutvalget

HIKR/02.08.2011

Vedlegg 1. Etiske retningslinjer for forholdet student- veileder ved Universitetet i Bergen

Nåværende versjon:

1. Kollegiet understreker betydningen av å sikre gode samarbeidsforhold mellom veileder og student og ønsker å forhindre at studenter og tilsatte blir utsatt for seksuell trakassering.
2. Veileder og student skal vise respekt for hverandres personlige integritet og ikke opptre på en måte som virker krenkende.
3. Det påhviler veileder å sørge for den nødvendige profesjonelle distanse i veilednings- og undervisningssammenheng.
4. Dersom det oppstår et seksuelt forhold mellom veileder og student, skal det formelle veiledningsforhold opphøre.
5. Studenten skal kunne skifte veileder når han/hun føler seg utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet.
6. Ved seksuell trakassering/uønsket seksuell oppmerksomhet skal studenten kunne henvende seg til en særskilt utpekt instans. Inntil videre skal studenten kunne henvende seg til likestillingsrådgiveren.
7. Kollegiet forutsetter at standardavtalene for veiledning på hovedfags- og doktorgradsnivå suppleres med prinsippene omtalt ovenfor. Disse innarbeides i informasjonsmateriell til studenter og tas med i arbeidet for bedret studiekvalitet.

Forslag til ny versjon:

Retningslinjer for veiledningsrelasjoner ved Universitetet i Bergen

1. Respekt for studenten og åpne relasjoner

Veileder skal utvise respekt for studentenes/kandidatens personlige og faglige integritet og avstå fra enhver handling eller uttalelse som kan innebære angrep på hans/hennes verdighet. Studenten/kandidaten har rett til å si ifra om eventuelle negative reaksjoner på veileders språkbruk eller adferd, enten direkte i situasjonen eller senere ved en passende anledning.

2. Asymmetri i veiledningsrelasjonen

Veilederen må være bevisst den asymmetri som eksisterer i veiledningsrelasjonen. Faglig kunnskap og autoritet skal ikke utnyttes til å vinne faglige/personlige fordeler på bekostning av andre eller utnyttes til å krenke eller undertrykke andre.

3. Doble relasjoner

Veilederen må sørge for å holde en profesjonell avstand til studenten/kandidaten og har et særskilt ansvar for ikke å innlede relasjoner som setter studenten/kandidaten i en sårbar situasjon. Doble relasjoner i veilederforholdet og private relasjoner som er uforenlig med den faglige relasjonen bør ikke forekomme, da det blant annet kan føre til et habilitetsproblem ved bedømming av studentenes/kandidatens arbeid. Det er ikke bare studentens/kandidatens integritet som skal beskyttes, men også veilederens. Ingen skal kunne reise tvil om grensene mellom det private og det yrkesmessige, ei heller om veilederes upartiskhet og uhildethet. Dersom doble relasjoner oppstår skal, som hovedregel, veiledningsforholdet avbrytes.

4. Tillit og fortrolighet

Veileder må ikke prioritere sine egne behov i veiledningen, f.eks. ved å betro seg om sine egne faglige eller personlige problemer med mindre det har direkte betydning for studentens/kandidatens arbeid. Veileder bør være åpen og lydhør med hensyn til personlige forhold hos studenten/kandidaten av betydning for avhandlingsarbeidet.

5. Gaver og honorarer

Veileder skal ikke motta noen form for honorar eller gaver av betydelig verdi for veiledning utover det som er avtalt med institusjonen. I forhold til gaver av ubetydelig økonomisk verdi, må veilederen gjøre en selvstendig vurdering av faren for at gaven kan påvirke veiledningsforholdet på en problematisk måte.

6. Konflikter mellom student og veileder

Dersom veileder eller student/kandidat finner en veiledningsrelasjon vanskelig, bør veileder og/eller student/kandidat vurdere å involvere grunnenheten i prosessen om å endre, reforhandle eller avslutte veiledningsforholdet. Studenten/kandidaten har rett til å ta opp forhold som han/hun mener er problematisk.

7. Institusjonens rolle og ansvar

Universitetet i Bergen har det overordnede ansvaret for at studenten/kandidaten får god og profesjonell veiledning.

Vedlegg 2

Forslag til nye etiske retningslinjer - innspill fra Likestillingskomiteen

Likestillingskomiteen vil berømme Studieadministrativ avdeling for at de har tatt fatt på arbeidet med å fornye de etiske retningslinjene for forholdet student – veileder ved UiB. De etiske retningslinjene ble vedtatt i 1996, og det har bare vært foretatt noen små justeringer av dem siden den gang. I *Handlingsplan for bedre kjønnsbalanse ved UiB* var det foreslått å foreta en kritisk gjennomgang av retningslinjene, samt å forbedre informasjonen om dem både til studenter og ansatte. I tillegg ble det foreslått å utarbeide bedre rutiner for håndtering av trakassering/mobbesaker, både for ansatte/studenter og mellom studenter. Bruken av faktaundersøkelser er et eksempel på et virkemiddel som synes å være et effektivt mobbeforebyggende tiltak. Den siste tidens fokus på problemer med mobbing og seksuell trakassering og håndtering av slike saker ved Universitetet i Oslo aktualiserer problemstillingen, og det haster også for å UiB å få på plass bedre retningslinjer og rutiner på dette området.

Komiteen har foretatt en grundig gjennomgang av det nye forslaget og støtter ideen om at de skal være en del av retningslinjene for veilederforhold generelt. (Ordet "*etiske*" bør likevel ikke fjernes fra overskriften.) Det kan imidlertid være en fare for at intensjonen i de gamle retningslinjene drukner når de skal bakes inn i mer generelle retningslinjer. Vår oppfatning er at forslaget til nye retningslinjer lider under dette. De gamle retningslinjene var mer klare og rett på sak på en rekke punkter, og komiteen har følgende kommentarer til det nye forslaget:

1. Begrepet *doble relasjoner* er uklart og kan tolkes på mange måter. Seksuelle relasjoner eller kjærlighetsforhold er relativt enkle å identifisere, andre typer relasjoner kan være mer diffuse. Det som er viktig å få fram er kravet til profesjonalitet, og at hovedansvaret for denne profesjonaliteten må ligge hos veileder. Videre er det viktig å få fram at dette ikke bare dreier seg om habilitetsproblematikk, men også om å forhindre at noen benytter sin posisjon til å oppnå fordeler hos en svakere part. Selv om dette for så vidt berøres i de nye retningslinjene, mener vi at den nye teksten gjør det hele mer uklart, og derfor vanskeligere for den enkelte å kunne sette grenser.
2. Et annet diffust begrep i teksten er *verdighet*. Hva som kan oppfattes som et angrep på noens verdighet vil varierer fra person til person. Både studenter og ansatte trenger retningslinjer som er mer tydelige på hvor grensene for akseptabel adferd går. Kanskje bør det også utarbeides noen konkretiserende eksempler (kan f.eks. henvises til slike i fotnotetekst).
3. Retningslinjene bør også være mer tydelige på hvor eller til hvem studentene kan henvende seg dersom de føler at reglene ikke er fulgt i veiledningssituasjonen, og studentene føler seg utsatt for et overgrep. På dette punktet var for øvrig også de gamle retningslinjene og rutinene for dårlige.
4. Likestillingskomiteen foreslår at man, i stedet for fullstendig revisjon av den gamle teksten, heller tar utgangspunkt i de eksisterende retningslinjene og supplerer dem med noen av punktene i det nye forslaget. For eksempel bør punktet om gaver og honorarer tas inn. Det er også viktig å få med at det kan være andre relasjoner enn seksuelle som er uheldige. I tillegg bør man ta stilling til om det bør tas inn noe mer

eksplisitt om andre diskrimineringsgrunnlag enn kjønn, f.eks. knyttet til alder eller etnisitet.

5. Vi vil foreslå at POA (Personal- og organisasjonsavdelingen), ved for eksempel likestillingsrådgiveren, deltar direkte i det videre arbeidet med forslaget siden dette er et felt som både faller inn under Likestillingskomiteens og POAs ansvarsområde. Vi vil også foreslå at det samtidig utarbeides nye rutiner for håndtering av saker der retningslinjene ikke blir fulgt, eller der det har forekommet mobbing eller seksuell trakassering. Informasjon om dette bør samordnes på UiBs nettsider slik at den blir lett tilgjengelig for alle berørte grupper.

På vegne av Likestillingskomiteen ved UiB

Margareth Hagen
Leder

Anne Marit Skarsbø

Likestillingsrådgiver